

KLAUVSJUKDOMMER OG KLAUVSTELL HOS SAU

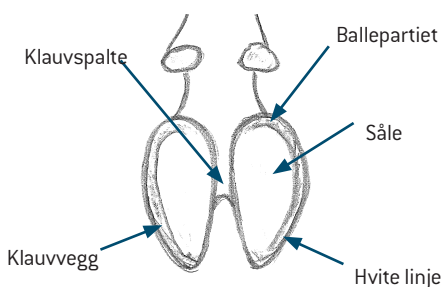
Foto: Willy Tømmerberg

- God klauvhelse er viktig for dyras velferd og for at de skal produsere godt
- God klauvhelse gir trivsel for sauene og bedre økonomi for bonden
- God klauvhelse er viktig for at dyra skal kunne utnytte våre flotte beiter

KLAUVENS OPPBYGGING

Hver fot har to klauver, innerklauv og ytterklauv, mellom disse ligger klauvspalten. Huden i klauvspalten skal normalt være lys rosa og behåret.

Den ytre delen av klauven utgjøres av klauvkapselen (klauvkappa). Denne omgir klauvbeinet og er bygd opp av hornvev. I hornvevet er det verken blodkar eller nerver, og derfor ingen smertefølelse. Klauvkapselen deler vi inn i klauvveggen, som skal bære mesteparten av tyngden, sålen (tråflata) og ballepartiet.

Overgangen mellom klauvveggen og sålen kalles den hvite linja. Her er hornet av litt mjukere kvalitet, noe som gjør den mer utsatt for skader o.l.

Lærhuden er forbindelsen mellom klauvbeinet og klauvkapselen. Denne inneholder nerver og blodkar.

KLAUVENS VEKST

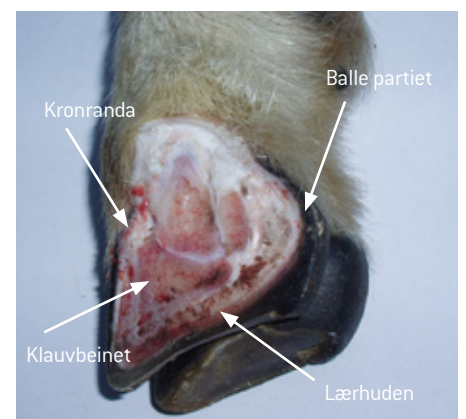
Klauvveggen vokser fra kronranda (overgangen mellom hud og klauv) og nedover med en hastighet på noen millimeter per måned. Hvis dyra går på hardt underlag slites veggen omtrent like mye som den vokser. Hos dyr som går på mjukt underlag vil klauvveggen ofte vokse mer enn den slites. Klauvskjæring kan da bli nødvendig.

Sålen vokser i større grad i takt med behovet slik at stor slitasje gir økt tilvekst. Sålen skal normalt ikke beskjæres.

Føring kan påvirke hvor fort klauvhornet vokser.

Klauvspalte med normal hud og god hårvekst.

KLAUVPLEIE

Klauvpleie består i å kontrollere og om nødvendig beskjære klauvene. Klauvene bør sjekkes to til tre ganger per år. I tillegg bør klauvene alltid sjekkes når et dyr halter.

Klauvene skal bare beskjæres når det er nødvendig. For hard beskjæring er uheldig, og man skal aldri beskjære så hardt at det blør.

Klauvene blir ofte harde når dyra går på tørt, drenerende golv. Det er derfor lettere å klippe klauvene når dyra nylig har gått ute.

Husk at klauvavskjær kan utgjøre en smitterisiko. Dette bør derfor samles opp og brennes.

UTSTYR OG GJENNOMFØRING

Det viktigste utstyret er en god klauvsaks. Eventuelt kan man bruke en (hov)kniv. Utstyret bør bare brukes i én flokk. Dersom det brukes i flere skal det alltid vaskes og desinfiseres mellom hver flokk.

I forbindelse med klauvskjæring er det viktig å tenke på egen rygg og mest mulig skånsom håndtering av dyra. Sauene kan settes på rumpa, eventuelt legges ned eller fikseres stående i innredningen. I større flokker vil en klauvboks gjøre jobben enklere.

BESKJÆRING

1. Her har klauvveggen vokst så mye at den har bøyd seg inn under sålen. Det skjer særlig når underlaget er mykt, fordi slitasjen da er mindre enn tilveksten. Slike klauver må beskjæres.

2. Begynn med å klippe vekk den delen av veggen som har vokst ned under sålen. Rens deretter sålen for møkk, strø o.l. for å få god oversikt over klauvhelsen. Om nødvendig kan man bruke en børste eller lunkent vann.

FOREBYGGING AV KLAUVSJUKDOMMER

3. Klipp tåa dersom den er lang, men aldri så langt at det begynner å blø. Klipp både ytterveggen og innerveggen på begge klauvene, slik at klauven får normal form. Klauvveggen skal være et par millimeter lengre enn sålen. Ballepartiet skal bare beskjæres dersom det er løst horn eller lommedannelser som må fjernes.

4. Beskjæringen av klauven er ferdig. Hvis klauvene var svært forvokste i utgangspunktet bør beskjæringen skje i flere omganger.

Et rent og tørt underlag er en viktig forutsetning for god klauvhelse. Fuktighet fører til oppmjuking av såle og ballehorn, noe som gir økt risiko for skader og infeksjoner.

Bakterier trives godt i fuktig miljø, og det fører til økt infeksjonsrisiko og høyt smittepress. Husk at dette også gjelder uteområdene. Spesielt rundt fôrhekker blir det ofte gjørmete. Fast underlag som kan skrapes, underlag med god drenering eller overbygg over fôringsplassen kan avhjelpe dette.

Riktig fôring er viktig for klauv kvaliteten. Husk også at brå fôrforandringer kan føre til forfangenhet.

Klauvhelse er til en viss grad styrt av arvelige faktorer. Hornkvalitet og beinstilling er eksempler på slike egenskaper. Beinstillingen har stor betydning for hvordan klauvene slites. Velg derfor avlsdyr med gode og friske klauver.

Det er viktig å være forsiktig ved innkjøp av dyr på grunn faren for av smittsomme klauvsjukdommer. Husk helseattest og sjekk klauvene grundig!

Dyr med unormal beinstilling og klauvform vil ofte trenge ekstra hyppig beskjæring. Slike dyr bør ikke brukes videre i avl.

KLAUVLIDELSER OG UNORMALE KLAUVER

Klauver med unormal form krever ekstra oppfølging og ofte hyppig beskjæring.

Løsning i den hvite linja. Løsnet horn i klauvveggen er fjernet på det store bildet.

Klauvspaltebetennelse med klauvleddbetennelse som komplikasjon (hevelse i kronranda).

Klauvsekken er en talgproduserende kjertel mellom klauvene. Noen ganger kan den tilstoppes eller bli betent. Betennelser i klauvsekken fører ofte til haltet.

"Strawberry footrot" ses særlig om høsten i perioder med mye nedbør. På tross av navnet har det ikke noe med fotråte å gjøre, men skyldes en infeksjon i huden med bakterien *Dermatophilus* ofte i kombinasjon med munnskurv-virus.

Fotråte grad 3. Ondartet fotråte er en meldepliktig B-sjukdom. For å skille mellom hudbetennelse i klauvspalten og fotråte kan prøvetaking være nødvendig. Les mer på www.fotrater.no